

D ů v o d y:

Nižší soudy neposoudily věc po právní stránce správně, any kladly důraz na okolnosti nezávažné a vyloučily použití § 20 (2) cit. zák. na tento případ. Zákon zapovídá veškerá právní jednání, kterými pronajímatel dává sobě nebo někomu jinému poskytovat nebo slibovat mimo nájemné něco za to, že pronajímá byt. To platí nejen pro hlavního pronajímatele, nýbrž také pro podpronajímatele a platí to podle § 30 cit. zák. také pro jednotlivé části bytu a jakékoli jiné místnosti, které jsou předmětem smlouvy nájemní nebo podnájemní. Doslov zákona jest přesný a jasný. Pronajímatel může žádati za pronájem jen nájemné a nesmí žádati nic jiného. Účelem zákona bylo čeliti bytové lichvě, t. j. bezdůvodnému těžení z bytové tísně, jakýmkoli způsobem. Zákonodárci byli na to připraveni, že, kdo si dá poskytnouti zakázanou úplatu, vždy si pro to najde nějaký důvod, jímž svůj požadavek ospravedlňuje. Aby tomu zabránili a odňali vůbec příležitost k bytové lichvě, ustanovili přesně, co lze žádati a zakázali jakékoliv jiné úplaty naprosto. Žádal-li žalobce za svolení k podnájmu mimo podnájemné ještě další úplatu 5.000 Kč pod titulem odškodného, jednal proti záповědi § 20 (2) zák. o ochr. náj., tato smlouva jest podle § 879 první odstavec obč. zák. nicotná a nelze se jejího splnění soudně domáhati. Jest zcela bez významu, že úplatu neslíbil nový podnájemník, nýbrž vdova po dřívějším podnájemníku. Zákon nerozeznává a nechťel rozeznávati, kdo uzavírá s pronajímatelem zapovězené právní jednání a kdo úplatu poskytuje nebo slibuje. Jak tento spor ukazuje, mohou také třetí osoby míti zájem na tom, by došlo k smlouvě nájemní nebo podnájemní. Jest dále lhostejno, z jakého podnětu se dala žalovaná pohnouti ke slibu úplaty, a jest vůbec pro tento spor bez významu smlouva, kterou žalovaná uzavřela s třetím advokátem o předání kanceláře. Neprávem nižší soudy kladly důraz na výhody, které byly žalované umožněny tím, že žalobce svolil k dalšímu podnájmu. Podle toho, co uvedeno, nezáleží konečně ani na tom, zda hrozila žalobci újma z konkurence a zda újmu skutečně utrpěl, hledíc k tomu, že nižší soudy nezjistily škodu, nýbrž spokojily se tím, že žalobce »může utrpěti« újmu tím, že by se nahodilý klient obrátil na nového advokáta (jak praví první soud) nebo že by žalobci škoda »vzejít mohla« (jak praví druhý soud). Jediné jest rozhodné, že si spolunájemce a spolupronajímatel, který svolil k podnájmu, dal za toto svolení mimo nájemné ještě něco poskytnouti (sr. také rozh. čís. 2965, 3894 a zvláště 7430 sb. n. s.).

Čís. 9645.

Směnečný zákon ze dne 13. prosince 1927, čís. 1 sb. z. a n. na rok 1928.

Obrat »nebo věděti musik« znamená, že nevědomost majitele směnky o úmluvě přičící se obsahu dodatečně doplněné směnky jest na rovni obmyslnosti, zanedbal-li věřitel, nabývaje směnky, povinnou péči, ne-

dbal-li ani píle a pozornosti, již nutno předpokládati u každého člověka zdravého rozumu, při obchodech zvláštní píle, o níž mluví zákon v čl. 282 obch. zák.

Majitel směnky není povinen, by převod směnky oznámil přijateli, by se mohl o svém závazku vyjádřiti, aniž by zkoumal pravost jeho podpisu.

Byla-li směnka při předání úplně vyplněna až na datum, musel se nabyvatel pokládati za zmocněnce, by ji podle své vůle vyplnil.

(Rozh. ze dne 13. února 1930, Rv I 164/30.)

Proti směnečnému platebnímu příkazu namítl žalovaný najmě, že směnka byla vyplněna proti úmluvě. Procesní soud první stolice ponechal směnečný platební příkaz v platnosti. Odvolací soud napadený rozsudek potvrdil.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Jde o výklad § 6 druhý odstavec, druhá věta směn. zák. Podle tohoto zákonného ustanovení může býti doplnění směnky podstatnou náležitostí, pokud se stalo bezprávně nebo proti úmluvě, namítáno směnečnému věřiteli jen, byl-li doplnění účasten, anebo, nabýváje směnky, o něm věděl nebo věděti musil. Žalovaný v písemných námitkách tvrdil, že ho Filip R. koncem listopadu nebo začátkem prosince 1928 žádal, by mu podepsal směnku na 100.000 Kč, při čemž prohlásil, že ji vyplatí nejpozději za tři měsíce. Žalovaný podepsal pak čtyři žalobní směnky, o nichž R. řekl, že je sám vyplní a odevzdá žalobkyni. Přes to předal žalobkyni směnky nevyplněné, jež je doplnila na 166.000 Kč a datem vydání 10. června 1929, tedy v obojím směru proti jeho úmluvě s R-em. Toto protismluvni vyplnění může prý žalovaný namítati také žalobkyni, poněvadž tato byla by musila věděti, že se toto doplnění příčí úmluvě, kdyby byla zachovala náležitou péči. Opomenutí této péče odůvodnil žalovaný v námitkách tím, že se žalobkyně při nabytí směnek nepřesvědčila, zda jeho podpis jest pravý, a že ho nezpravila, že jí směnky byly odevzdány, by se o nich mohl vyjádřiti. K tomu prý byla povinna již jako banka, to tím více, ana věděla, že se finanční poměry R-ovy v poslední době zhoršily, že není řádným obchodníkem, že mu sama musila mnoho sleviti, že se stal nespolehlivým a častěji ji oklamal. Předem jest uvést, že podle zjištění nižších soudů předal Filip R. žalobkyni žalobní směnky až na datum vydání zcela vyplněné, že R. o tvrzené úmluvě se žalovaným žalobkyni nic nesdělil a ponechal jí na vůli, by datum vydání dodatečně vepsala a směnky uplatnila. Z toho dovedil dovolací soud správně, že žalobkyně nabyla směnek bezelstně, poněvadž z oněch zjištění jest patrné, že o úmluvě žalovaného s R-em nevěděla. Zbývá tedy jen řešiti otázku, zda snad žalobkyně o oné úmluvě musila věděti, neboli, jak dovolatel toto zákonné ustanovení vy-

kládá, zda se, opomenuvši náležitou péči, dopustila hrubé nedbalosti, která právě tvoří její zavinění ve smyslu § 6 druhý odstavec směn. zák., totiž, že by o úmluvě bez tohoto zavinění věděti musila. Dovolateli jest přisvědčiti, že obrat »nebo věděti musila« v § 6 druhý odstavec směn. zák. jest vykládati v ten rozum, že nevědomost majitele směnky o úmluvě přičítící se obsahu dodatečně doplněné směnky jest na rovni obmyslnosti, zanedbal-li věřitel, nabýváje směnky, povinnou péči, nedbal-li ani té píce a pozornosti, kterou nutno předpokládati u každého člověka zdravého rozumu (§ 1297 obč. zák.), při obchodech zvláštní píce, o které mluví v čl. 282 obch. zák. Žalovaný musil by tedy tvrditi, že žalobkyně byla, ať již po zákonu nebo ze smlouvy, při nabytí směnek povinna, by vynaložila určitou péči a že tuto péči zanedbala, čímž se stalo, že nezvěděla o úmluvě odporující obsahu směnky. Žalovaný má za to, že žalobkyně byla povinna již vzhledem ke změněným finančním poměrům Filipa R-a a k jeho nespolehlivosti vůbec se přisvědčiti, zda podpis žalovaného jest pravý a oznámiti mu, že jí směnky byly odevzdány, by se o nich mohla vyjádřiti. Poněvadž tak neučinila, porušila prý povinnou péči. Tomuto názoru nelze přisvědčiti. Jde o závazek ze směnek. Nabyvatel směnky není po zákonu zásadně povinen, aby při převodu směnky na něho z vlastního podnětu pátral, zda snad bylo úmyslem přijatelovým převzít jiný závazek, než který plyne z obsahu směnky, jmenovitě zda snad jsou nějaké úmluvy mezi osobami směnku podepsavšími, které by byly v rozporu s jejím obsahem. To plyne již z povahy směnky jako dokonalého cenného papíru skriptury, který má sloužiti k rychlému a pružnému oběhu. Není proto majitel směnky ani povinen, by převod směnky oznámil přijateli, by se mohl o svém závazku vyjádřiti, ani by zkoumal pravost jeho podpisu. Směnečný závazek přijatelův vzniká již podpisem směnky, přijetím jest směnečník zavázán zaplatiti akceptovanou sumu v době dospělosti směnky (§§ 19 a 21 směn. zák.); může ovšem obmeziti akcept na část směnečné sumy, ale to se musí státi na směnce a zřejmě (§§ 20 a 19 směn. zák.). Jakmile tedy směnečný věřitel obdrží směnku s podpisem směnečníka, musí míti za to, že tento přijal závazek ze směnky, t. j. podle jejího obsahu, a nemá příčiny, by vyvíjel ještě další pozornost co do rozsahu tohoto závazku (§ 1297 obč. zák.). Ani tehdy ne, je-li převzetí směnky na jeho straně obchodem, neboť čl. 282 obch. zák. nestanoví povinnost k péči, nýbrž ji předpokládá. Toto ustanovení neznamená, že ten, na jehož straně jest jednání obchodem, vždy jest povinen k péči řádného obchodníka, nýbrž určuje jen její míru, pokud povinnost k péči vůbec tu jest. Bylo zjištěno, že při předání žalobních směnek žalobkyni byly směnky až na datum vystavení úplně vyplněny, tedy i směnečnou sumou. Nemohly tedy vzejít žalobkyni co do rozsahu platební povinnosti žalovaného vůbec pochybnosti. Pokud pak jde o datum vydání směnky, musila se žalobkyně odevzdáním směnky co do této náležitosti nevyplněné pokládati za zmocněnu, by ji podle své vůle doplnila. S tím počítá i zákon v § 6 druhý odstavec směn. zák. a jest tato zásada ustálena v nauce i v praxi. Ani tu nebylo důvodu k další pozornosti. O zanedbání povinné péče

mohlo by snad býti uvažováno, kdyby již ze směnky samé anebo ze zvláštních okolností byla musila žalobkyně seznati, že závazek žalovaného jest pochybný. Takové okolnosti žalovaný netvrdil, neboť to, co uvádí o nespolehlivosti R-ově, nemá s jeho závazkem nic společného a nasvědčuje právě tomu, že se žalobkyně chtěla zabezpečiti akceptem dovolatelovým a převzavši směnku, pokládala jej za bezvadný, z čehož zase plyne její bezelstnost. Z toho, co uvedeno, vyplývá, že nebylo třeba důkazů, jichž provedení dovolatel postrádá, znaleckého důkazu o tvrzených zvyklostech kromě toho již proto ne, že ani v námitkách ani za dalšího jednání nebyly tyto zvyklosti přesně vytčeny.

Čís. 9646.

Nárok na náhradu za nespravedlivé odsouzení (podle zákona ze dne 21. března 1918, čís. 109 ř. zák.) nesmí přesahovati meze nároku, jehož se strana domáhala v řízení správním.

(Rozh. ze dne 13. února 1930, Co I 4/29).

Žalobkyně byla ve vyšetřovací vazbě pro zločin podvodu a byla pak pro tento trestný čin též právoplatně odsouzena. Napotom jí byla povolena obnova trestního řízení a v obnoveném trestním řízení byla právoplatně z obžaloby sprostěna. Její žádost o odškodnění 150.000 Kč za neoprávněné odsouzení byla ministerstvem spravedlnosti zamítnuta. Žalobou, o niž tu jde, domáhala se žalobkyně na československém státu podle zákona ze dne 21. března 1918, čís. 109 ř. zák. zaplacení náhrady 188.900 Kč. Procesní soud první stolice (vrchní soud v Praze) žalobu zamítl.

Nejvyšší soud nevyhověl odvolání mimo jiné z těchto

důvodů:

Podle § 3 zákona ze dne 21. března 1918 čís. 109 ř. zák. musí strana především vyzvati stát, by její nároky na odškodnění dobrovolně uznal. Vyzvání jest řídití na ministerstvo spravedlnosti ve lhůtě zákonem určené, jinak strana nárok ztrácí. Nedojde-li straně prohlášení o její žádosti do tří měsíců nebo byla-li jí náhrada zcela nebo částečně odepřena, může neuznaný nárok uplatniti proti státu žalobou. Z ustanovení těchto plyne, že žalobou může náhradní nárok býti uplatňován jen potud, pokud byl před tím uplatňován ve správním řízení a nebylo o něm v zákonné lhůtě buď vůbec, anebo, bylo-li rozhodnuto zamítavě, takže nárok uplatňovaný žalobou nesmí přesahovati meze nároku, jehož se strana domáhala v řízení správním. Žalobkyně ve správním řízení požadovala jen náhradu 150.000 Kč, a to za výdělek, který jí ušel za trestní vazby úhrnem 108.000 Kč (měsíčně 7.200 Kč) a za duševní útrapy a za těžkou nemoc, kterou prý utrpěla následkem vazby a z které se prý dodnes nezotavila, 42.000 Kč. Náhradu za ušlý výdělek rozšířila pak na